

GAZETA

ANTI-REVIZIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

AD, Str. Nicu Filipescu 30. - Telefon 699

Organ săptămânal de documentare

Redactor și proprietar: ISAIA TOLAN

ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei
Autorități, instituții, întreprinderi 500 lei.
Autorități și instituții sătești 200 lei.TĂRI
UNGUREȘTI

„Pesti Hirlap” din 11 iulie crt. s'a publicat sub semnătura lui Tiberiu Ambrus un articol deosebit de interesant, despre scăderea mortalității a sporului natural al Ungariei (adecă a nașterii ce rămâne după scăderea morții din nașteri). Analizează în acest articol datele raportului oficial de statistică despre stadiul din întâiele trei luni ale anului acestuia, și se arată următoarele:

Sporul natural al Ungariei era în anii din urmă până la 8 la mie de locuitori, iar în sfertul întâi al anului de față a scăzut la 6 la mie, ba în luna iulie a fost numai de 3.5 la mie (cu toate că — vom vedea — nașcuții din luna iulie se concep în luna iunie); în Martie 1934 natalitatea fusese de 8.4, deci mare cu încă o dată decât în luna Martie a anului 1935.

mai dureroasă decât orația aceasta cu spori în anii precedenți — pune mai departe auto-comparația cu sporul natural al Cehoslovaciei, încă o dată atât, cu al Ungariei, care-i de patru ori și cu al României, de aproape cinci ori ca al Ungariei. „Nu e o exagerare, dacă în jurări de acestea vom vedea că valorile mării și românești trec micuța insulă maghiară.”

se spune în continuare mortalitatea în Ungaria mult mai mică decât în Bulgaria, în Franța, în Italia, în Portugalia, în România, în Grecia. Astfel, la scăderea uriașă a sporului natural al Ungariei e în nașterilor. Lipsa aceasta constată de-o potrivă și în România și la orașe, și e mai mare în colțul de Dunăre și Drava al țării, în județele Baranya și Tolna (cu peste o milion de locuitori, unde sporul natural este de 19 înși, adecă cu zero. Dintre 51 de județe au un mic spor natu-

Dela ortodocșii
din raiul hortist— Cea mai nouă tragedie a fraților noștri
dela Senteș: se îngroapă fără popă —

N'a mai fost vorbă cam de multă vreme în coloanele acestor despre blestemăția dela Senteș, despre încercarea arătată în atâtea rânduri în paginile noastre, făcută de guvernul unguresc prin mijlocirea exrocului Ștefan Németh ca să maghiarizeze pe ortodocșii români și sârbi ai raiului hortist punându-le biserica sub puterea unei ierarhii ungurești. Nu că am fi pierdut din vedere blestemata aceasta uneltire, dar gazetele budapestane n'au mai vorbit despre ea, și alte știri, directe, firește că nu se pot avea.

Au amușit știrile despre uneltirile exrocului Németh pentru motivul pe care cititorii noștri îl știu: că acțiunea sa a dat un greș rușinos.

Guvernul îl ajutase pe exroc, — după ce adunătura botezată sinod a celorlalți vreo zece exroci ca și dânsul îl alesese „vlădică al bisericii maghiare ortodoxe”, — să obțină dela vr'un patriarh al bisericii ortodoxe recunoașterea de cap al bisericilor „maghiare” ortodoxe „din Ungaria și din străinătate”. Puși în gardă de cu bună vreme, patriarhii nu s'au pretat la complicitatea aceasta. Mai rămăsese un singur patriarh nesolicitat încă, fiindcă e eretic, arian, patriarhul monofisit din Homs, din Siria, care nu recunoaște că Domnul nostru Iisus Christos a fost și Dumnezeu nu numai om, — și exrocul Németh a fost trimis cu plocoane să-și ceară recunoașterea dela patriarhul eretic. Nu și-o obținea poate nici acolo, dacă consulul francez din Damasc, trimis

ral abia 9; Budapesta, cu peste un milion de locuitori, are 500; 15 orașe mari sunt în deficit. 58 de comune mari, cu un total de 900 de mii de locuitori, au un spor abia de 1500 în total.

Mortalitatea copiilor a fost în aceste trei luni de 15 la sută.

cu avionul de cătră regretatul ministru de externe Barthou ca să-l facă pe patriarhul eretic atent, ar fi sosit la Homs la timp. A sosit însă post-festum, și exrocul Németh Pișta e astăzi episcop și mitropolit maghiar ortodox, mărturisitor al ereziei ariane.

Fiindcă biserica ortodoxă monofisită (care spune că Christos a fost numai om) nu e recunoscută de legile ungurești, guvernul maghiar l-a pofit pe Németh, după cum se știe, să-și organizeze în vederea recunoașterii o biserică ortodoxă a sa. Németh a început organizarea, dar nu-i merge nicidecât. Parohia sa din Senteș l-a pofit să-și ia cafrufusele, i-a luat casa parohială și i-a suspendat leafa. Exrocul cu mitră eretică n'a voit însă să plece. A intervenit atunci primarul orașului, și a luat cheile bisericii. Ca să-i apere — chipurile! — pe senteșeni să nu facă exrocul slujbă în biserica lor fără voia lor.

Urmarea a fost: că de astăzi iarnă încoace senteșenii nu mai au biserică. În schimb exrocul, neplecat încă nici la Paști din casa parohială (deși consiliul parohial îi dase sentință de evacuare pentru Martie), a putut ține la Paști slujbă într-o capelă ce și-a făcut-o la casa parohială.

Aceasta a fost ultima știre ce ni-au adus-o ziarele budapestane despre tragedia descendenților dela Senteș ai românilor macedoneni. Nu s'a mai scris nimic de atunci despre ea, poate pentru că guvernul unguresc văzând nereușita exrocului Németh și-a reînceput uneltirile cu ceilalți exroci, cu popii foști comisari de poliție cari n'au trecut încă la erezia ariană.

Acum avem dela Senteș o știre nouă (nouă adecă întrucât numai acum am putut-o afla). O știre de dreptul spaimântătoare!

Ziarul budapestan „Magyarság” anunță în numărul dela 24 Mai crt., că din cauză că continuă să stea biserica închisă, doi credincioși ortodocși s'au îngropat fără popă.

Iată ce tratament au în Ungaria minoritarii! Și tot nu ne deșteptăm încă, când vedem ce-și pot permite ordinele organizării maghiare bisericesti dela noi?

Jubileul bisericii
ortodoxe a lui
Ruszkó

La Budapesta există câteva vechi biserici ortodoxe: românească, sârbească, grecească, rusească.

Oficialitatea a inventat în spatele lor o biserică ortodoxă „maghiară”, o adunătură de renegați, pe care a pus-o sub comanda unui fost comisar de poliție travestit în popă și caracterizat până acuma numai de două ori.

Despre „preotul” acesta care răspunde la numele de Ruszkó János s'au scris în Noemvrie anul trecut în foaia personală a prim-ministrului Gömbös, în „Függetlenség”, niște lucruri cum numai despre bandiți se pot scrie. Era pe vremea când guvernul trebuise să arate că n'are nimic comun cu tabăra ereticului Németh, — pe vremea chestiei cu Marsilia. De-atunci oficialitatea ungurească s'a întovărășit din nou cu cei pe cari foaia personală a generalului Gömbös li numea exroci exrocilor.

Și iată-l deci pe Ruszkó organizând azi săptămâna un jubileu de 5 ani de existență a parohiei sale maghiarizatoare. Jubileul s'a început cu „Himnusz” și cu „Hiszek egy...” (cu „Crezul iredentei”). Și s'a sfârșit cu alegerea consiliului parohial, în fruntea căruia — dovadă cât e de

(Continuare în pagina VIII-a)

Răvase

Ziaristii și pseudo-ziaristii eureo-maghiari din Arad își iau nasul la purtare de bat recordul. Au sosit în trecut — precum arătam amănunțit în pagina a treia — un „club al ziaristilor minoritari”, adecă un tripou ordinar, pe care li l-au desființat autoritățile. Acum ar vrea să și-l redeschidă, dar nu în numele lor, ci în numele tuturor ziaristilor din Arad, adecă și într'al românilor!

Începută odată neobrăzarea, au mers mai departe. Și organizează pe teritoriul cetății Aradului (cu-a cui încuviințare?) o serbare ungurească deosebită sub firma „gazetarilor din Arad”, a tuturor gazetarilor din Arad, inclusiv a românilor.

Neruşinarea aceasta nu poate fi lăsată să se consume. Autoritățile au dat-o s'o interzică. Și cele civile și cele militare.

La Cluj se plănuiseră niște reprezentații ungurești de teatru sub cerul liber, dar organizatorii n'au obținut autorizarea.

Ceea ce la Cluj nu se admite, se admite la iredentista mănăstirii franciscane dela Radna, în județul Aradului. Și am arătat doar după înșeși gazetele maghiare, acum câteva săptămâni când s'a pus la cale înscenarea asta dela Radna, că se urmărește să se atragă prin reprezentațiile acestea de teatru cât mai mulți oaspeți din Ungaria, din Ungaria care nu admite românilor săi să vină în pelerinaj la mănăstirile românești.

Exhibițiile dela Radna s'au început ieri și se continuă astăzi. Au mare grijă cei ce le-au autorizat, să le țină măcar sub supraveghiere?

La Timișoara, la Orade, la Cluj, la Sătmar, ba până și la Baia-Mare unde nu-s decât niște corespondenți de ziare pe cari să nu dai două parole, există și fac ravagii niște tripouri botezate „cluburi gazetărești”, speleluci de jaf, de corupție și de înfălțuri dăunătoare moralei publice și statului.

La „Clubul” dela Timișoara e mahăr un ziarist cu cetățenie maghiară, Kalotay. La Sătmar unul cu același fel de cetățenie, Borodlay. La Cluj la fel, unul Seress.

Unde s'ar putea așa ceva în raiul lui Horthy?

În lista pseudo-ziaristilor minoritari cari vreau să fericească Aradul cu un tripou pus sub firma tuturor ziaristilor din Arad, figurează un domn cu nume urât, Ludovic Falus, care e secretar la Camera de comerț. N'au restauratorii și ceilalți patroni de localuri din Arad nimic de zis la concurența ce li-o face simbrăzul Camerei lor? Fiindcă tripoul va avea și localuri de consumație.

După consfătuirea dela Sinaia

— Declarațiile d-lui ministru de externe
Nicolae Titulescu —

Din pricina complicațiilor ce s-au ivit în lume în legătură cu chestiunea abisiniană și mai ales în legătură cu legea prin care Austria a dat voie Habsburgilor să revină pe pământul austriac și să-și reia 'n primire moșiile ce li-au fost confiscate prin legea dela 1919, a avut loc acum o săptămână la Sinaia o consfătuire de consultare și de demonstrare, a M. S. Regelui Carol al II-lea, a Regentului Paul al Iugoslaviei, a d-lui ministru de externe Nicolae Titulescu, reînfrânt anume dela Londra unde avusese de făcut demersuri, și a reprezentanților guvernului nostru.

S'a avertizat și cu-acest prilej că Mica Înțelegere nu va îngădui revenirea pe tron a Habsburgilor, și că se vor lua imediat măsurile supreme de 'ndatăce ar fi vorba serios despre așa ceva.

Declarațiile d-lui Titulescu

Presa din unele țări, fiindcă d. Beneș, reținut de chestiuni urgente, n'a putut veni la consfătuire, a socotit că poate să facă intrigi și să vorbească despre o desunire între țările Miciei Înțelegeri, sau despre o nouă orientare.

D. Nicolae Titulescu, ministrul nostru de externe, a pus definitiv la punct aceste intrigi, arătând ziarelor următoarele:

«Situația internațională poate fi confuză. În schimb atitudinea Miciei Înțelegeri și a Înțelegerii Balcanice, în raport cu evenimentele ce s'ar putea întâmpla, este nu se poate mai clară. Convorbirile dela Sinaia mi-au permis să constat o identitate desăvârșită de vederi cu aliații noștri Iugoslavia. Și cum d. Beneș care a fost

ținut în curent cu toate convorbirile noastre, a exprimat opinii identice, pot afirma că unitatea de acțiune a Miciei Înțelegeri este mai desăvârșită ca oricând».

«Acceptarea portofoliului externelor de către d. Maximos este cea mai bună garanție că deciziunile Înțelegerii Balcanice dela confe-

bește despre o asemenea schimbare, nu s'a gândit serios asupra problemei.

«Politica noastră externă este o politică esențial națională, bazată înainte de toate pe menținerea integrității noastre teritoriale. Noi nu facem o politică externă îndreptată împotriva cuiva. România do-

D. N. TITULESCU

rința din București din Mai, vor fi aplicate în spiritul celei mai stricte colaborări a statelor balcanice».

— Așa fiind, domnule ministru, cum vă explicați știrile de presă publicate înaintea întâlnirii dela Sinaia, cu privire la o nouă orientare a politicii externe a României și a aliaților ei?

— Ele sunt rodul propagandei vrăjmașilor unității noastre naționale. O schimbare de orientare în politica externă? Este o imposibilitate. Cine vor-

rește prietenia tuturor statelor fără distincțiune și este gata să se apropie de toate acelea care sunt dispuse să contribuie prin mijloacele lor la menținerea hotarelor noastre și ale aliaților noștri.

«Deviza noastră este: România și pacea, mai presus de toate.

Deaceia pot afirma că veți asista nu la o schimbare a politicii externe actuale, ci la o dezvoltare a ei în toate direcțiunile».

Propaganda revizionistă a ungarilor în America și Anglia

Precum am arătat acum vreo două luni, iredenta ungurească și-a trimis un nou emisar în Statele Unite ale Americii, pe Paul Peteș, noul director al ziarului „Szabadság” din Cleveland, și l-a pus să adune nici mai mult nici mai puțin decât un milion de iscălituri pe un memoriu prin care se va cere Ligii Națiunilor revizuirea tratatului de pace dela Trianon.

Ziarul budapestan „Magyarság” ne informează printr-o știre dela Cleveland apărută în n-rul său din 13 crt. că s'au adunat până acum o sută de mii de semnături pe memoriul cu pricina. Între alții l-au semnat deputatul

Schulte din statul Indiana, toată redacția ziarului „Philadelphia Inquirer”. Ziarul este publicat de altfel un editor maghiar.

Numitul Peteș Pál — mai departe „Magyarság” — rostit la radio două discursuri îndemnând pe ungurii din America ca să adere la acțiunea „Vin la redacția lui „Szabadság” scrieri una mai mică decât alta — spune în încă o gazetă budapestană; — dela „americani”, dela unguri, noi slovaci, etc. Întâiele o sută mii de iscălituri s'au adunat în 35 de zile

La plăcinte înainte

— Epilog tragicomic la cazul Daday

Azi săptămâna era să se țină la Pen-Clubul din București o adunare generală extraordinară a scriitorilor, ca să-l asvârlă pe d. Victor Eftimiu dela președinția Pen-Clubului pentru că a făcut incalificabila faptă de a protesta în contra osândirii scribului iredentist Daday Lorant alias Székely Mozes.

Adunarea generală extraordinară nu s'a mai ținut. Din pricină că au absentat până și cei ce-o convocaseră.

Mai rar atâta lașitate!

Numitul iredentist Daday Lorant, care se iscălea Székely Mozes pe așa-zisele-i romane în cari a insultat poporul român și pe M. S. Regina Maria, se află acum la închisoarea din Dej (e condamnat, precum se știe la 6 luni închisoare).

Fusese trimis la închisoarea

dela Aiud, dar a cerut strului de justiție să-l mită la Dej, ca să fie aproape de ai săi și să osânda mai ușoară.

Manevrele italiene

Se anunță din Roma că rile manevre cari se vor desfășura în curând în Italia, s'au fi din punctul de vedere american cele mai importante cari s'au făcut vreodată pe peninsula italică.

Manevrele se vor desfășura în întreaga țară stabilind mai multe centre regionale. Primul centru va cuprinde giunea Bolzano, unde vor lua în același timp șaptezeci și șase divizii. Al doilea centru, în giunea Udine, va cuprinde patru divizii; trei divizii vor fi concentrate în jurul lui, iar între Bari și Napoli acțiunea alte trei divizii

Românii din Ungaria

— Câteva date statistice românești și ungurești asupra Românilor rămași în Ungaria după tratatul dela Trianon. Satele românești din apropierea frontierei noastre dela vest —

— Studiu statistic —

de: **Petre Petrinca**

14) **In orașul Seghedin (Szeged)**, la 1900, sunt arătați 308 Români, iar la confesiuni 293 gr. cat. și 1245 ort. (între cari 836 Sârbi). În 1910, sunt arătați 619 Români, iar la confesiuni 486 gr. cat. și 1875 ortodoxi (între cari 1152 Sârbi). Total: 1209 Români. Aceștia în mare parte au fost maghiarizați.

În anul 1900, statistica maghiară ne arată în Jud. Ciongrad (fără orașe) numai 63 Români, iar la confesiuni 217 gr. cat. și 324 ort. (între cari 30 Sârbi). Total: 511 Români. Apoi în cele trei orașe: Senteș 275 Români, Hodmezővásárhely 569 Români și Seghedin 409 Români. Total: 1764 Români.

În 1910, statistica maghiară ne arată în întreg județul (fără orașe) numai 35 Români, iar la confesiuni 418 ort. (între cari 44 Sârbi

și 207 greco-cat. Total: 581 Români. Din aceștia o mare parte sunt maghiarizați și statistica maghiară i-a trecut drept Unguri. În Senteș, sunt arătați 2 Români, în Hodmezővásárhely 119 Români, iar în Seghedin 619 Români. În realitate, la această dată, în Jud. Ciongrad, sunt cam 1400-1500 Români în mare parte maghiarizați.

În 1920, statistica maghiară, ne arată în întreg județul numai 64 Români (0, 1%), iar la confesiuni 238 gr. cat. și 375 ort. Prin urmare, după statistica maghiară, numărul Românilor din Ciongrad e aproape dispărut. Și totuși mai există în acest județ cam 1500 Români, în mare parte maghiarizați. Majoritatea lor locuiau cele trei orașe amintite.

Românii din Jud. Satu Mare (Szatmár) unguresc.

În Județul Satu-mare (trunchiat și rămas în parte Ungariei), din plasa Cenger, au rămas fără vecine 20 de comune din 27, câte avea înainte de război. Între cele 20 de comune rămase în Ungaria, din plasa Csenger, sunt Români în următoarele: Csegöld, Csengerujfalu, Gacsály, Nagygéc, Porcsalma, Patyod, Rozsály. Tyukod și Ura (cit actul No. 101/1933. Prefectura Jud. Satu-mare).

Populația românească din comunele amintite, se repartizează în felul următor:

1) **Csegöld**, are 632 locuitori Români și o biserică gr. cat. română.

2) **Csengerujfalu**, are 725 locuitori Români și o biserică gr. cat.

3) **Gacsály**, are 123 locuitori Români, fără biserică și preot Român.

4) **Nagygéc**, are 170 locuitori Români și aparține ca filie parohiei gr. cat. rom. din Petea.

5) **Porcsalma**, are 1140 locuitori Români și o biserică gr. cat. rom.

6) **Patyod**, are 375 locuitori Români și aparține ca filie bisericii gr. cat. rom. din Porcsalma.

7) **Rozsály**, are 185 locuitori

Români, fără biserică gr. cat. și școală confesională.

8) **Tyukod**, are 685 locuitori Români, fără biserică gr. cat. și școală confesională rom.

9) **Ura**, are 582 locuitori Români, fără biserică și școală confesională rom. Totalul populației românești din aceste comune este de 4567 suflete (cit act. No. 101/1933. Prefectura Jud. Satu-mare).

Din Jud. Satu-Mare, prin Tratatul de pace dela Trianon s'a anexat Ungariei numai o parte, cuprinzând teritoriul plaselor Csenger, Matészalka, Fehérgyarmat și o parte din Careii-Mari.

În Jud. Satu-mare (trunchiat și rămas în parte Ungariei), avem Români în comunele următoare:

1) **In comuna Ciegöld (Csegöld, pl. Csenger)**, la 1900, sunt arătați numai 17 Români, dar la confesiuni găsim 674 gr. cat. (toți Români). Statistica maghiară din 1910, ne arată abia 5 Români, iar la confesiuni 671 gr. cat. (toți Români). Deci, din 1900 și până în 1910, numărul lor a scăzut cu 3 suflete, în loc să se sporească după cum ar fi fost firesc.

După o statistică a eparhiei noastre unite de Oradea, Români

uniți din Ciegöld, în 1910 erau 664 credincioși, având biserică și o școală confesională fără preot și învățător român n'au nici biserică și nici școală românească. Serviciul divin în biserică unită română se ținea în limba maghiară de către un ungur. În școala confesională română deasemenea se predă în limba maghiară de către un învățător ungur.

În Ciegöld, mai trăiesc încă tăzi cam 700 Români gr. cat. ind în parte maghiarizați.

2) **In com. Cenger (Csenger, central plasei cu același nume)**, la 1900, sunt arătați 4 Români, iar la confesiuni gr. cat. (toți Români) și 8 ort. Statistica maghiară i-a dat drept unguri. În 1910, sunt arătați 20 Români, iar la confesiuni gr. cat. (toți Români) și 8 ort. mării din Cenger sunt în parte maghiarizați.

3) **In comuna Cenghalau (Csengerujfalu, Csenger)**, la 1900, sunt arătați 68 Români, iar la confesiuni gr. cat. (toți Români). În 1910, sunt arătați 17 Români, iar la confesiuni 591 gr. cat. (toți Români). Și pe acești Români

Plaga tripourilor așa-zise gazetărești

— După Cluj, Orade, Sătmă, Timișoara, Baia-Mare, îi vine rândul Aradului. S'a interzis ofițerilor frecventarea tripourilor. Așteptăm generalizarea opreliștii.

Ne puteam lăuda până acum că luni că România-i rai în comparație cu alte țări. Nu ne putea bine, fiindcă și statul și particularii au din pricina crizei mondiale și mai ales a greșelilor noastre sau altora greutăți dintre care mai mari, dar ne puteam mândri că n'aveam vreme ce în alte țări și din cale afară de scump, noi e prin comparație o ieftinitate nedesmințibilă, cu excepția singurii a produselor industriale speculate de cartelurile străine și de negustorii străini. Situația aceasta n'o mai avem. Mai avem de câteva luni, de când ministrul de industrie Mascu-Strungă a avut ideea — un fel de bună dar aplicată prost — de a pune pe industrii un impozit pe care a lăsat apoi industria să-l socotească în prețurile produselor, adică să-l plătim tot cetățenii. Urmarea a fost că în zi prețurile se scumpesc devarat bătaie de joc, și-ale produselor încărcate cu impozite iminentare sau vămi suplimentare și-ale celorlalți cari nu-i costă fabricanți sau pe negustori cu nimic mai mult ca înainte.

În calcul ați face, la alt răsunet nu veți putea ajunge: Statul câștigă decât o nimica, care ținând seamă de înfrângerea vieții obștești înseamnă un curat sau deficit, în schimb scumpirea aceasta artificială a traiului câștigă — și încă — lipitorile străine.

Calitatea aceasta nu se poate măsura. Așa că în ultimă analiză scumpirea din vremea din urmă a vieții românești e tot o răsunet a străinilor ce ne poartă pe umeri, pretextată cu o măsură materială care dacă-i silea pe cetățeni să plătească taxele din buzunarele lor gigantice și nu-i să le pună în sarcina conștiințelor, era firește o măsură

Acestea sunt împrejurările în cari s'a lăsat drum slobod tripourilor, organizatorilor de jocuri la noroc, să-și facă de cap prin orașele și prin stațiunile balneare și climaterice ale țării.

De-o parte străinii ni-au scumpit viața artificial în chipul cel mai scandalos, pentru ca să nu cumva să putem spune că la noi e mai bine ca în alte țări și mai ales ca în cele revizioniste.

Și totatunci, de altă parte, altele haite de străini ce ne poartă sămbetele sunt lăsate în schimbul unei taxe de câteva sute de mii de lei, să umplă țara cu tripouri, să jefuiască zeci și zeci de milioane, să samene corupția și destrăbălarea, și să dea prilej de întâlniri spionilor și celorlalți uneltitori în contra țării.

E strigător la ceri acest lucru, și fiecare român conștient e dător să-și ridice în contra lui glasul cu toată tăria. **Gazetele au datoria să strige cele dintâi: destul! Pentru că șnapneria aceasta a străinilor ce ne poartă sămbetele merge întâi în dauna prestigiului gazetărilor români. Ardealul e plin astăzi (au mai rămas neajmănite Aradul și încă câteva orașe) de așa-zise cluburi gazetărești, unde gazetari sau pseudo-gazetari evreo-maghiari din slujba iredenței ungurești au organizat în dauna prestigiului gazetăresc, a moralei obștești a punții funcționarilor și altor cetățeni, în dauna siguranței statului, tripouri dintre cele mai ordinare.**

Acum i-a venit rândul Aradului să facă cunoștință din nou acestui nou ban-

ditism minoritar, de care abia a scăpat acum șase ani. În coloanele acestea am dat acum săptămâna alarmă în contra uneltirii ce se încearcă, și am avertizat pe cei ce i s'ar face dintre români și n'primul rând dintre ziariști complici pentru banii lui luda

Povestea așa zisului „Club al gazetărilor arădani” dela sucursala băncii budapestane „Erdélyi Hitelbank.”

Ziarul „Universul” a publicat joi următoarele cu privire la tripoul ce vor să-l deschidă la Arad în numele tuturor gazetărilor de aici gazetarii evreo-maghiari ai iredentistului Zima:

În anul 1927 a luat ființă în orașul nostru o societate gazetărească maghiară care a devenit apoi faimoasă: „Clubul ziariștilor minoritari”. O prezida Nicolae Krenner, cel care dă mereu de furcă instanțelor judecătorești dela Cluj și e condamnat de mai multe ori de tribunalul și de Curtea de apel din Cluj pentru instigații în contra statului.

Din trecutul tripoului gazetărilor maghiari

„Clubul ziariștilor minoritari” s'a înființat cu singurul scop ca să deschidă un tripou, menit de-o parte să asigure gazetărilor și pseudo-gazetărilor maghiari o viață ușoară, iar de altă parte să fie loc de întâlniri celor cari aveau de pus ceva la cale în contra statului.

Banda a devenit persoană juridică. Dar numai după ce a ezitat un timp îndelungat dacă trebuie sau ba să se supună la două condiții ale ministerului de interne: ca să introducă în statute că nu pot fi membri ai clubului decât cetățenii români, și ca să schimbe paragraful din statute unde se arată că scopul

sau pentru orice alt hatâr, că nu vor rămânea nepedepsiți. Repetăm: Chiar dacă au izbutit în celelalte părți să fie lăsați să-și facă de cap, la Arad gazetarii și pseudo-gazetarii evreo-maghiari nu vor mai putea să-și împlinească a doua oară gândul.

bandei este să organizeze „serate cu jocuri sociale”.

Condițiile acestea i s'au pus prin adresa Nr. 31933 A. din 23 Nov. 1927 a ministerului de interne.

În 1928, clubul și-a schimbat paragrafele vizate de minister.

În urma acestora i s'a dat deci autorizarea, și tripoul a luat ființă.

Dar a funcționat călcând dintru început condiția ministerului referitoare la jocurile de hazard. În ciuda interdicției ministerului de interne, de care îi fusese făcută dependentă recunoșterea, clubul ziariștilor minoritari n'a fost altceva decât un tripou ordinar. Un tripou unde se jucau toate jocurile de hazard, și unde se nenorocau familii (cazul sinuciderii unei doamne din elita evreiască a orașului).

Ca urmare tripoul a fost într-o bună zi călcat de poliție (d. director al chesturii Traian Iancu a avut apoi de suferit din pricina aceasta consecințele unei scandalose campanii a presei maghiare).

Tripoul a fost deci închis, lucrurile de-acolo sechestrare, și așa-zisul club al gazetărilor maghiari a căzut în neînființă, în așteptarea unor vremuri mai bune.

O metamorfoză pe care gazetarii români nu o pot tolera

Acum de când cu noul regim al jocurilor de hazard, clubul gazetărilor minoritari s'a redeș-

teptat la viață, și a hotărât să-și reînceapă operațiile.

A fost închis de autorități în anul 1929 și adunări generale n'a mai ținut până în primăvara aceasta, deci fiind legală nu mai avea. Totuși așa zisul club a avut îndrăzneala să înainteze la tribunal o cerere, prin care solicită în baza hotărârii din Mai crt. a adunării sale generale să i se încuviințeze să-și schimbe numele, din „Club al gazetărilor minoritari” în „Clubul gazetărilor din Arad”, (adecă al tuturor gazetărilor din Arad, români, unguri, germani, etc.).

Petiția a fost înaintată de avocatul evreu Eugen Multas (membru și el al așa-zisului club gazetăresc), la 29 Mai crt., și e anexată la dosarul P. j. 11/1927. I s'a anexat procesul verbal al amintitei adunări generale dela 23 Mai crt., în care se arată următoarele:

Adunarea generală hotărăște schimbarea titlului, din acela de „Club al gazetărilor minoritari” în „Clubul gazetărilor din Arad”. Hotărăște apoi modificarea art. 6 din statute, în sensul că se pot primi în club gazetari cetățeni români, cari fac parte din vreo tagmă de specialitate a ziariștilor cu personalitate juridică.

Abia apoi (se vede și din asta sinceritatea hotărârilor adunării), s'a făcut adunării generale următoarea propunere (cităm din traducerea dela dosar):

„Nicolae Zsigmond propune ca ziariștii români să fie invitați să intre în club în număr corespunzător. Propune ca comitetul de direcție să fie investit cu atribuția ca fără convocarea adunării generale să-i aprobe pe ziariștii români în rândurile membrilor prim-fondatori. Dr. Eugen Multas aderă la propunere, însă subliniază faptul că conform statutelor numai adunarea generală poate admite membri noi prim-fondatori. Drept aceea găsește cu cale de a convoca o adunare generală extraordinară în cauza admiterii ziariștilor români. Președintele pune la vot propunerea lui Nic. Zsigmond. Adunarea generală anunță cu unanimitate că va invita cola-

(Continuare în pagina IV-a)

maghiară i-a dat drept. După o altă statistică a unei unite de Oradea, în 1920, el avea 512 Români gr. cat., și o școală confesională unită. Astăzi nu mai are preot și nici învățător confesional român. În biserică, preste serviciul divin în limba maghiară, de către un preot ungar în școala confesională se în limba maghiară.

6) In comuna Gagesaly (Csenger), la 1900, nu este arătat nici un singur român, dar în 1910, sunt arătați 3 Români, iar la confesiuni găsim 92 Români. După o statistică a unei unite de Oradea-mare, în 1920, sunt arătați 100 Români fără biserică și școală românească.

7) In comuna Nagygecs (Csenger), la 1900, sunt 28 Români, iar la confesiuni 137 gr. cat. (toți Români). În 1910, mai este arătat un singur român, iar la confesiuni 132 gr. cat. (toți Români). Și astăzi trăiesc în această comună 150 Români uniți, în mare parte maghiarizați.

8) In comuna Patyod (pl. Csenger), la 1900, nu este arătat nici un singur român, deși la confesiuni găsim 422 gr. cat. (toți Români). Aceștia au fost trecuți în statistica maghiară drept unguri. În 1910, găsim deasemenea 442 gr. cat. și un ort. (toți Români). În comuna Patyod, mai trăiesc și astăzi vreo 500 Români uniți, în mare parte maghiarizați.

9) In comuna Porcsalma (pl. Csenger), la 1900, nu este arătat nici un singur român, dar la confesiuni găsim 465 gr. cat. (toți Români). În 1910, deasemenea găsim numai 475 gr. cat. (toți Români), pe cari statistica maghiară îi dă drept unguri. După sematismul credincioșilor eparhiei unite de Oradea, Români gr. cat. din Porcsalma, în 1920, numărau 1258 suflete. Aveau o biserică română

unită și o școală confesională. Azi, biserica e condusă de un preot ungar, iar școala de un învățător ungar. Români din Porcsalma au fost în mare parte maghiarizați.

10) In comuna Sima (pl. Csenger), la 1900, nu este arătat nici un singur român, dar la confesiuni găsim 324 gr. cat. (toți Români). În 1910, deasemenea Români sunt trecuți numai la rubrica confesiunilor, cu 200 suflete. Azi mai trăiesc în Rozsály cam 200 Români uniți, fiind în mare parte maghiarizați.

11) In comuna Tyukod (pl. Csenger), la 1900, nu este arătat nici un singur român, dar la confesiuni găsim 81 gr. cat. și 4 ort. Aceștia sunt toți Români. În 1910, sunt arătați 29 Români, iar la confesiuni 366 gr. cat. (toți Români). Azi mai trăiesc în Tyukod 635 Români uniți, fiind în mare parte maghiarizați.

12) In comuna Ura (pl. Csenger), la 1900, sunt arătați 27 Români, iar la confesiuni 229 gr. cat. (toți Români). În 1910, nu este arătat nici un singur român, dar la confesiuni găsim 292 gr. cat. (toți Români). În 1920, în Ura, mai trăiau 582 Români, în cea mai mare parte maghiarizați. În 1900, în întreaga plasă a Csengerului sunt arătați 2272 Români, iar la confesiuni 7610 gr. cat. și 7 ort.

În 1910, sunt arătați 1667 Români (cu 662 mai puțini decât în 1910), iar la confesiuni 7990 gr. cat. și 9 ort. Numărul Românilor e acela indicat de confesiunile gr. cat. și ort.

Numerul în cele 12 comune înșirate mai sus și rămase în Ungaria, mai trăiesc și astăzi cam 4017 suflete românești. Deși o mare parte din Sătmăru unguresc au fost desnaționalizați, numai în plasa Csengerului, trăiesc cam 4500 suflete.

În plasa Careii Mari (rămasă numai în mică parte Ungariei) găsim Români în comuna Válag (cam 600 gr. cat.), în mare parte maghiarizați. În plasa Matészalka, găsim Români, în număr destul de important în comunele: Fábánháza, Derzs, Gebe, Györtelek, Hodász, Iclod, Ilk, Iárm, Korcsod, Matészalka, Nagydobos, Aciad (500 Români maghiarizați), Nyircsaholy, Nyircsászari, Nyirmegyes, Nyirvasvári, Olcsva, Olcsvaapati, Opályi, Papos, Parasznya, Szamosszeg, Tunyog, Vitka, etc.

În întreaga plasă Matészalka, la 1900, sunt arătați abia 10 Români, iar la confesiuni 7962 gr. cat. (în mare parte Români uniți maghiarizați, iar resul Ruteni maghiarizați).

În 1910, statistica maghiară ne arată 29 Români, iar la confesiuni 8.848 gr. cat. (în cea mai mare parte Români maghiarizați). În această cifră a gr. cat. se ascund cam 4-5000 Români maghiarizați.

(Va urma)

Plaga tripourilor așa-zise gazetărești Cum se falsifică 'n Ungaria arheologică

(Continuare din pagina III-a)

bona'orii ziarelor românești ca să intre în club".

Invitația aceasta a fost făcută ziariștilor români recunoscuți și înainte și după amintita adunare generală, dar a fost respinsă de fiecare dată.

Deși, deci, n'avea adeziunea niciunui gazetar român, și deși hotărârea adunării sale generale rămâne astfel o hotărâre platonice, clubul gazetărilor minoritari a înaintat la tribunal cererea cu pricina, iscălită numai de gazetari minoritari.

O cerere abuzivă, jignitoare și ilegală

Cererea aceasta, abuzivă, jignitoare și ilegală în același timp, nu poate fi tratată de autoritățile judiciare decât cu același refuz hotărât cu care au tratat-o gazetarii români.

Este ilegală, după cum am spus la început, din pricină că așa-zisul club al ziariștilor minoritari nu mai există de drept, și nu-și poate deci cere schimbarea numelui. A fost desființat când l-au închis autoritățile, surprinzându-l cu jocuri de hazard oprite de minister prin condiția de care i-a fost făcută dependentă încuviințarea. Nu mai există apoi legal nici din cauză că n'a mai ținut dela 1929 adunări generale.

La acestea se adaugă că în timp ce statutele sale, la porunca expresă a ministerului de interne, prevăd că clubul nu se va ocupa cu jocuri de hazard, clubul metamorfozat în chip abuziv își cere autorizarea fiind în posesia unei alte autorizări (ilegală, de vreme ce clubul nu există legal) a ministerului sănătății prin care i s'a încuviințat în schimbul unei taxe să deschidă un tripou.

Culme la toate acestea, clubul ziariștilor minoritari cere să i se autorizeze să monopolizeze titlul de „gazetari din Arad”, lucru pe care justiția arădeană, justiție românească, nu-l poate încuviința în dauna gazetărilor români și în dauna românității Aradului.

De altfel corespondentul nostru a înaintat în contra cererii clubului ziariștilor minoritari contestație.

Cu cetățeanul maghiar Moszkovics și cu banda lui Trichter

Precum am mai spus, clubul gazetărilor minoritari s'a învârtit deja de o autorizație de tripou dela ministerul sănătății. Așa cel puțin au dat zvon prin oraș ei înșiși.

Au deasemenea localul și finanțatorii tripoului.

Banda cu care vor jăcmăni pe naivii Aradului e faimoasa bandă a tripourilor Trichter—Jordan—Leff. Vom adăuga că numitul Trichter a jefuit și până acum Aradul sub diferite firme, și are în acest moment o condamnare definitivă pe care urmează s'o execute.

Localul le este la sucursala băncii budapestane „Endélyi Hitelbank”, — și faptul acesta spune mai mult ca orice. Banca aceasta budapestană e aceea care transmitea spionilor din procesul locotenentului Antonescu prețul trădării. La sucursala din Arad a acestei bănci s'au făcut descinderi în legătură cu spionajul lui Antonescu. La sucursala aceasta nu e nici un român, în schimb sunt angajați rude de-ale ofițerilor din Ungaria. Director al sucursalei și patron al clubului așa-zis gazetăresc e cetățeanul maghiar Iosif Moszkovics, despre care am arătat, cu prilejul con-

trolului străinilor din anul trecut, că s'a dat în contra sa o hotărâre de expulzare fiindcă s'a stabilit că stă în țară fraudulos, pe baza unei „dovezi speciale” false, în virtutea căreia și-a permis să nu se prezinte ani de zile la comisia de control a străinilor.

Aceasta-i tovarășia care vrea să ferească Aradul cu un tripou și un local de întâlniri antiromânești, pus sub o firmă de inducere în eroare care să înglobeze și pe gazetarii români ai Aradului.

Gazetarii români din Arad au refuzat să se solidarizeze cu această uneltire.

Așteptăm și dela instanțele judecătorești s'o pună la punct.

Pacostea tripourilor la Cluj

Confratele „Națiunea Română” din Cluj, care duce de săptămâni de zile o luptă admirabilă împotriva tripourilor gazetărești înființate 'n capitala tolerantă a Ardealului de o bandă de ziariști evreo-maghiari, a publicat la 16 Iulie un nou articol drastic în această unită chestie, arătând în legătură cu sinuciderea inspectorului Petculescu, victimă a tripourilor, următoarele:

„În vremurile acestea de teribilă criză economică, în timp ce toată omenirea globului este îndemnată să-și măsoare cheltuielile, să-și drămuiească și pâinea dela gura copiilor, în tripourile răspândite prin orașele mai de seamă ale țării naivii sunt jefuiți de ultimii gologani. O numeroasă bandă de tâlhari, operează în buzunarele cetățenilor încăpuși în speluncile lor meșteșugit aranjate.

Cu puțin timp în urmă, am arătat ticăloșia tripourilor locale în toată întinderea ei. Am arătat că în așa-zisul club al ziariștilor minoritari se practică pe lângă jaf, corupție și imoralitate irendentismul, cu banii storși dela gura familiilor funcționarilor publici lăsate în mari suferințe. Trișorii clubului amintit, îndemnatici a mâinii tâlhăria, ei înșiși fiind vechi clienți ai justiției, printr' un sistem de corupție aranjat cu iscusită măiestrie, își bat joc de legile țării și de întreaga societate românească. Snaapanii de talia unor Herskovits care în calitate de informator al poliției din Satu-Mare s'a vârit în murdării până în gât, un Szemu, fraudator al vămii locale, ori Krenner, un fost falsificator, buzunăresc populația Clujului în văzul și cu sfidarea autorităților chemate a le pune botniță.

Oameni de felul acestora operează în toate tripourile țării. Pretutindeni pe unde bandiții reușesc să-și înjghebeze o tarabă, jefuiesc ca în codru.

Ziarele din capitală ne aduc vestea sinuciderii unui înalt funcționar public, care a pierdut în curs de un an, trei milioane de lei, bani fraudati dela ministerul în serviciul căruia se afla. Gh. Petculescu, inspectorul contabil dela Ministerul Muncii, un funcționar merituos, a fost atras în

mreșle tripourilor. bucureștene, supt de toată puterea de viață, pungășit sistematic, până a fost obligat să-și curme firul vieții. În urma lui rămâne o familie nenorocită și statul păgubit pentru totdeauna cu o imensă sumă de bani, strânsă dela contribuabili cu nesfârșite jertfe.

Lucrul se petrece pretutindeni la fel. Pentru culegerea datelor ce-am utilizat în numeroasele noastre reportagii, am avut ocaziunea a vedea ofițeri din toate gradele, medici, avocați, funcționari, studenți, mizând ultimul ban în nădejdea recuperării pierderii, o imposibilitate dovedită cu toate calculele științei.

Am putea cita nume de salariați publici cari în mod regulat își lasă leafa lunară în buzunarele celor dela clubul ziariștilor, lefuri cu cari apoi se întreține în mare măsură campania revizionistă și irendentismul unguresc prin ziariștii Olajos Domokos, Gara Ernő, Szász Endre, Seress, etc. N'o facem pentru că am creia acestor nenorociți, o situație dezastruoasă și noi tot mai nădăjduim că vor reveni la realitate.

Sinuciderea insp. Gh. Petculescu e atât de pilduitoare, încât ne scutește de comentarii. Toți acei cari până acum s'au lăsat jefuiți de acești mișei, vor vedea că campania noastră este întemeiată și nu vor mai deschide ușile trântorilor. Pentru intelectuali, oameni despre cari se presupune că au o judecată, chestiunea este atât de clară, încât ne rușinăm să mai insistăm.”

S'a interzis militarilor frecventarea tripourilor

Ministerul apărării naționale a ordonat comăndurilor din toată țara să semnaleze pe ofițerii ce joacă în cluburi și cazinouri să li se aplice de urgență sancțiuni riguroase.

Dispoziția este bună, și dacă ar fi intervenit mai de mult, ar fi împiedecat multe fraude, sinucideri și drame.

Ea trebuie să fie generalizată interzicându-se și funcționarilor publici frecventarea tripourilor fiindcă în mai toate delapidările încheiate cu pagube mari pentru Stat cu pușcării sau sinucideri pentru infractori, se găsesc la bază jocurile de noroc.

Nu vedem cum s'ar justifica o distincțiune între cele două categorii de salariați ai statului.

Ceea ce trebuie să urmeze după o asemenea hotărâre, este tenacitatea executării ei. Altfel ea nu va avea efectele urmărite.

Organele însărcinate cu prevederea și reprimarea răului, trebuie să fie și ele sancționate pentru orice slăbiciune sau omisiune.

Tot românul de bine cetește ziarul

Am arătat nu de mult că trebuindu-i hortismului și generalului Gömbös o lovitură de teatru în contra legitimiștilor habsburgici cari se agită cam amenințatori de astă toamnă 'ncoace în Ungaria, au pus pe vestitul falsificator de arheologie Gerevici (cel care a afirmat că arhitectura bisericilor noastre de lemn e ungurească) să descopere la Strigoni un palat regal din vremea dinastiei arpadienilor (palatul descoperit e dela sfârșitul evului mediu dar a fost decretat fără pic de jenă palat arpadian), pentru ca generalul Gömbössă poată veni în parlament și să spună legitimiștilor: că nu-i trebuie regalitate comună cu austria, și nu-i trebuie Habsburg, ci cineva (aluzie la arhiducele Albrecht despre care se spune că i-ar curge'n vine sânge arpadian peste cel habsburgic) care să re'nvie dinastia Arpazilor.

În cuvântarea sa din parlament generalul Gömbös a spus că vorbește inspirat de o inscripție ce a văzut pe palatul botezat arpadian dela Strigoni, inscripția spunea: **Că nu poate fi drept decât cine e născut din Emeșe.** (Emeșe este străbuna legendară, închipuită a nației maghiare.)

Precum am arătat când am re'at acestea a fost mare scandal în parlamentul unguresc din pricina inscripției acesteia citate de Gömbös. S'a strigat adevă în bătaie de joc depe băncile socialiste: „Să zică prezent cine-i născut din Emeșe!” Ministrul de culte Homan, care-i istoricul oficial al Ungariei, a sărit și-a explicat: Inscriptia a fost scrisă din admirație pentru arpadieni de cineva din vremea lui Matei Corvinul. Ceea ce înseamnă — precum am arătat în comentariile noastre — că e o insultă la adresa lui Matei Corvinul, supra numit de popor Cel-Drept, fiindcă el nu-i din Emeșe. (Se știe că după moartea lui, nobilii unguri au

adus o lege prin care interzicea mai vină pe tron un străin decât un valah ca el.)

Acuma se vorbește iarăși la Budapesta despre imaginata stă maică a nației maghiare, de Emeșe. Semioficiosul guvern „Budapesti Hirlap”, a publicat 13 crt. un articol, în care se vorbește cu o renumită gazetă de opoziție, fiindcă aceasta și-a ales un redactor la Strigoni să vadă ce e cu povestea marelui Emeșe, iar trimisul special constatat cu ochii lui că în stănga citată de Gömbös și de german NU EXISTĂ, ci există mai o palidă figură care deduce că simbolizează Dreptul și o altă figură de om înghesiat, iar alături cuvintele: „Quos Amissa genuit” („pe i-a născut Amissa”). Trimisul special al renumitei gazete de stănga trage la 'ndoială Amissa e Emeșe, și că însă a avut o introducere; iar „Budapesti Hirlap” îi răspunde prin interviu al unui „dintre gropătorii relicviei” arpadian spunând că cuvintele pe care zetarul de opoziție nu le-a zut, au existat în ziua când făcând desgroaparea, dar s'au fiindcă erau umede, iar Amissa spune că profesorul revich a stabilit că e forma nească a lui Emeșe.

Toată povestea asta anostă avea niciun interes pentru românii. Trebuie totuși cum de-o parte pentru chestia Matei Corvinul (care pe a fost numit Cel-Drept, dreptii nu pot fi decât autentici), iar de altă parte se vadă cum se poate falsifica știința arheologică. Domnul Savant Gerevich a decretat bisericile române de lemn biserici maghiare, a dat cu-aceiași seminătate, a mandă primului ministru un regal din epoca arpadian palat dela sfârșitul evului și a cetit pe pereții desecate inscripții cari nu există. Adevă, în definitiv, de ce mai tabu arheologia decât francezi?

Biruința dela baroul arădean

I-a fost dat Aradului să repurteze a nouă, o mare biruință românească: acțiunea național-creștină a avocaților români și-a re purtat întâia victorie pe fară aici, la granița apuseană!

S'au făcut în mai multe părți ale țării alegeri la barouri, și peste tot au ieșit din alegeri consilii amestecate, în cari românii sunt a patra roată la căruță. La Arad, în schimb, a triumfat lista exclusiv românească, deși lupta a fost ne mai pomenit de grea, fiindcă avocații români și minoritari

sunt în număr egal (la județ care e pe trei stă românești), și fiindcă na cații partidului maghiar și s'isera să găsească nău mări câteva (trei-patru) de topor, cari că 'ncepă rupă dintre voturile românești. Lista românească (decan: dr. Silviu dovan, consilieri dr. dr. Isprăvnicu, dr. dr. Sârbu, Popescu-Pădă dr. Grozda) a obținut 108—104 voturi, iar minoritară abia 60—voturi.

A fost aceasta o nă vadă că nu trebuie de lidaritate și curaj, ca scuturăm odată depe jugul străin ce ne apăsă după 16—17 ani de robire.

Concordatul cehoslovac și iugoslav cu Vaticanul

precum am arătat în n-rul
trecut, urmează să se
zilele acestea bula pa-
prin care se va anunța
concordatul ce s'a în-

(se socotește adecă în-
t) între Cehoslovacia și
Scaun.

sârșitul lunii sau în luna
urmează apoi să se
concordatul dintre Va-
și Iugoslavia, în vederea
pleacă tocmai acum la
ministru sârbesc de

le Auer.

esa budapestană publică
gătură cu aceste două
date știrile următoare:

**Restituirea moșiilor bi-
sericești din Slovacia**

ar „Uj Magyar-ság” anun-
Bratislava, în numărul
dela 11 Iulie, că s'a și n-
în baza învoielii făcute
Vaticanul restituirea moși-
catolice din Slovacia, cari
eră sechestrate la nce-
erei cehoslovace pen-
aparțineau unor organi-
catolice din Ungaria tria-
că. Două lafundii cari au
finit capitlului de Stri-
au și fost predate ad-
stratorului episcopesc din
acia, și urmează să se pre-
în curând și moșiile vlă-
dela Košice și Rozsnyo.
ea în primire a pădurilor,
moșiilor arendate și a celor
stiau sub protectorat bi-
resc, va dura vreo două
de zile.

miociosul guvernului ma-
„Budapesti Hirlap”, arată
rul său din 13 Iulie crt.
toarele cu privire la che-
ea acestor moși biseri-

1918, îndată după con-
rea sa, statul cehoslovac
s sechestrul pe toate mo-
ce le aveau în Slovacia

copiile și celelalte organi-
catolice din Ungaria, în-
nând cu administrarea
lor sechestrate o comi-
centrală. Curând apoi foștii
rietari au început proces
u aceste moși la comi-
maghiaro-cehoslovacă de
raj, în baza paragrafului
al tratatului de pace. Sta-
maghiar și-a însușit și el

slă acțiune, nerecunoscând
ul statului cehoslovac de
spune de moșiile cu pri-
„deoarece — spune „Bu-
esti Hirlap” — proprietă-
acestea au fost date de
ungurești din pământ
maghiar, din proprietate ma-
vă, din bani maghiari, pen-
copuri de apărare națio-
de zel religios și de mi-
culturale și de stat”.

în virtutea tratatului de
care ia statului maghiar
drepturi asupra terito-
reventite statelor vecine,
ul maghiar revendică pe
bisericeșilor catolice din
aria moși din Slovacia,
că li-au fost date în scop
apărare națională ma-

ghiară, de proselitism ungu-
resc, de propagandă culturală
ungurească și — ca concluzie
— în scopuri de stat ungu-
rești

Procesul l-au pornit urmă-
torii proprietari: Mitropolia de
Strigoni, care avusese în Slo-
vacia 51 de mii de iugăre ca-
dastrale; seminarul teologic
din Strigoni, seminarul teo-
logic din Budapesta, capitlul
canonicesc al mitropoliei din
Strigoni și ordinul calugă-
resc al Sf. Vincențiu. La o
sentință nu s'a putut ajunge
nici până astăzi.

Intre timp, la 1928, Cehoslo-
vacia și Vaticanul au ajuns la
a învoială nedefinitivă, la un
așa-zis modus-vivendi, care a
hotărât ceea ce acum se defi-
nitivează prin concordat: că
episcopii și celelalte organi-
zații catolice din Ungaria nu
au nimic comun cu biserica
catolică din Slovacia, și că
catolicii din Slovacia nu atâr-
nă de episcopii sau de cele-
lalte organizații din Ungaria
de astăzi de cari au atârnat
până la 1918.

Așa-zisul modus vivendi a
sanționat provizoriu situația
care exista în fapt; Vaticanul
o recunoscut deci că episco-
piile și celelalte organizații
catolice din Ungaria nu au
niciun drept asupra moșiilor
ce le avuseseră în Slovacia.
În așteptarea unui aranjament
definitiv, moșiile cu pricina au
rămas așadar sub sechestrul,
până acum când se dispune
definitiv în privința lor prin
concordat.

**E vorba de 700 de mii
de iugăre**

Adăugăm la știrile acestea
ale presei budapestane ceea
ce am arătat în numărul nos-
tru trecut:

Că se restituiesc prin con-
cordat bisericii catolice din
Slovacia 700 de mii de iugăre,
partea sechestrată, rămasă ne-
împărțită prin reforma agrară,
din cele două milioane și un
sfer de iugăre cari s'au ex-
propriat în Slovacia dela bi-
sericele catolice.

De fapt, deci, numai o parte
dintre aceste 700 de mii de
iugăre se cheamă că se res-
tituie; adecă partea care a
fost sechestrată dela proprie-
tari bisericești rezidenți în
Slovacia. Restul, aparținător
până la 1918 episcopilor, or-
dinelor calugărești și celor-
lalte organizații catolice din
Ungaria de azi, își schimbă
proprietarul, trecând la bise-
rica catolică din Slovacia, care
în urma concordatului ce se
încheie acum, va avea cu totul
altă structură decât în trecut.

**Viitoarea organizare
a bisericii catolice
din Slovacia**

Conducerea bisericii ca-
tolice din Slovacia e des-
maghiarizată de mai mulți
ani de zile.

Concordatul va defini-
tiva situația aceasta. Se
va face o nouă arondare
bisericească administrati-
vă, adecă se vor împărți
astfel episcopiiile ca ungu-
rii să nu poată veni cu
pretenții să aibă un epi-
scop al lor.

Presa budapestană se
agită — s'a văzut și din
ceea ce am arătat în nu-
mărul nostru trecut — ca
să pună guvernul maghiar
să reclame Vaticanului să
asigure prin Concordat o
episcopie ungurească în
Slovacia. E evident că gu-
vernul unguresc a formulat
deja această pretenție, și
că uneltele ce le are la
Vatican au dus luptă grea
pentru realizarea ei. Totul
e însă de geaba, după
cum reiese din tănguiriile
presei budapestane.

Concordatul iugoslav

Ziarul sârbesc „Vreme” a
anunțat că ministrul de justiție
al Iugoslaviei Auer pleacă la
20 Iulie la Roma, ca să iscă-
lească Concordatul cu Sfântul
Scaun.

Concordatul iugoslav se fra-
tează încă de-acum 14 ani, și
era să fie semnat prin anul
1925, dar noile pretenții ridi-
cate de iugoslavi după insti-
tuirea dictaturii au făcut să
rămână lucrurile ballă.

În stadiul de astăzi proiectul
de concordat prevede între
alte următoarele:

Episcopii vor presta jură-
mânt regelui. Biserica catolică
va avea dela stat o subvenție
de 35½ milioane dinari (cea
ortodoxă are 46 milioane, iar
cea mohamedană 13 milioane).
Se asigură bisericii dreptul
de autonomă dispunere asupra
averilor bisericești. **Se recu-
noaște limba veteroslavă
(slavă veche) ca limbă li-
turgică.**

În legătură cu acest din ur-
mă amănunt, cu limba vete-
roslavă, ziarul budapestan
„Magyarság” scrie următoa-
rele în n-rul său dela 11 Iulie:

„În cercurile minoritare un-
gurești și germane, publicarea
concordatului e așteptată cu
mare ngrijorare, deoarece
li-i teamă că se va permite
introducerea limbii liturgice
veteroslave în toată Iugoslavia,
așa că concordatul deschide
drum sârbizării minorității un-
gurești și nemțești”.

La 13 Iulie „Magyarság” a
venit cu noi amănunte în le-
gătură cu limba liturgică, ară-
tând că s'a cerut de cătră gu-
vernul iugoslav limba liturgică
veteroslavă pentru toată Iugo-
slavia, dar deoarece Vaticanul
s'a împotrivit, **va fi introdusă
numai în eparhiile din Dal-
mația și Slovenia unde e
obișnuită de decenii, iar în
celelalte părți ale țării va fi
îngăduită de Vatican numai
din caz în caz, dacă o cere**

Vizita la Budapesta a foștilor luptători englezi

Acordul naval dela 18 Iunie
crt., prin care Anglia a călcat în
picioare prevederile tratatului de
pace dela Versailles referitoare la
înarmările de pe apă ale nemților,
a fost precedat, precum se știe,
de un apel făcut de prințul en-
glezesc de coroană foștilor luptă-
tori englezi, la congresul dela
mijlocul lui Iunie al Legiunii
Brianice, ca să pregătească dăn-
șii, printr'o întovărire cu foștii
combatanți nemți, o apropiere
între Germania și Anglia.

Apelului acestuia i-a urmat abia
în câteva zile acordul naval.

Apoi o echipă de foști luptă-
tori englezi a pornit spre Germa-
nia. Și nu s'a întors din țara lui
Hitler acasă, ci s'a rătăcit o ju-
mătate de săptămână și prin țara
lui Horthy și-a lui Gömbös

Oricât e vara anotimpul excur-
siilor, excursia aceasta n'a putut
fi lipsită de tălc.

Mai ales că în aceeași vreme
s'au mai rătăcit prin Ungaria
(aceștia o săptămână întreagă) o
duzină de aviatori englezi „par-
ticulari”, la un așa-zis picnic
aviatic de-a lungul și de-a latul
țării lui Horthy.

Foștii luptători englezi au mers
în Ungaria sub comanda unui
colonel Ashwanden și-a unui
maior Cohen. Aceasta din urmă
a dat lui „Uj Magyar-ság” (n-rul
din 13 Iulie) un interview în care
a spus între altele:

„Ca spirit și ca forme exte-
rioare organizația foștilor luptă-

tori maghiari e cea mai apropiată
de a englezilor dintre toate or-
ganizațiile de foști luptători din
Europa. Și cea ungurească, la fel
cu cea engleză, e o organizație
cu totul nepolitică”

Domnul maior Cohen s'a pri-
pit cu certificatul acesta dat unei
organizații care este iredentistă
sadea, adecă cu totul politică.
Fiindcă la recepția ce li s'a făcut
excursionistilor englezi la primă-
ria din Budapesta (cf. același re-
portaj citat al lui „Uj Magyar-
ság”), contele cu nume de lotru
Takács-Tolnay, președintele foști-
lor luptători maghiari, a spus
camarazilor englezi „să spună ce-
lor de acasă: că au petrecut că-
teva zile între fiii unei nații care
știe să moară pentru prietenii ei
(sic!) și care niciodată nu se va
împăca cu ideea ca să trăiască
între mutilatele granițe de astăzi”.

Dela recepția aceasta foștii luptă-
tori englezi au fost duși la
statuile așa-zise ale ținuturilor
pierdute din piața zisă a Liber-
tății, apoi la steagul „cu moaște
ale patriei” din aceeași piață, al
canibalului Urmanczy, unde li
s'au ținut discursuri.

La vizita dela sediul foștilor
luptători maghiari, precum arată
„Pesti Hirlap” din 13 Iulie, colo-
nelul Ashwanden și maiorul Co-
hen au vestit pe foștii luptători
unguri că pregătesc cu prilejul
excursiei acesteia o excursie
în Ungaria a unui grup mai
mare de foști combatanți bri-
tanici.

Sentința în procesul de spionaj al locot. Antonescu et comp.

Consiliul de război din Bucu-
rești a dat Joi următoarea sen-
tință în procesul de spionaj
pentru Ungaria al locotenentu-
lui Antonescu:

Condamnă pe **lt. Antonescu
Ion**, din batalionul II infanterie
ușoară din Rădăuți, pentru tră-
dare în timp de pace, la 20 ani
muncă silnică și degradare mi-
litară;

Condamnă în lipsă pe **Agh.
von Gheza**, ungur, agent pro-
vocator la trădare și spionaj, la
15 ani muncă silnică;

Condamnă pe **Patnik Fran-
cisc**, supus unguresc, pentru
spionaj, la 7 ani muncă silnică;
pe **Man Alexandra**, supus un-
guresc, pentru complicitate la

spionaj, la 6 ani muncă silnică;
pe **Golopentza Ilie**, supus un-
guresc, de origine românească
din Banat, pentru complicitate
la spionaj, la 3 ani muncă sil-
nică.

Aristița Oprișan a fost achi-
tată.

Consiliul mai condamnă pe
cei vinovați la plata solidară a
sumei de 300 mii lei.

Patriotismul la Universitățile maghiare

Semioficiosul guvernului ungu-
resc, „Budapesti Hirlap”, publică
în n-rul din 13 crt. condițiile de
admitere la Universitatea din Bu-
dapesta. Se cere studenților să
prezinte în afară de respec-
tivele acte școlare:

Un certificat despre *patriotismul*
petiționarului;

Dacă tatăl petiționarului a fost
soldat pe front, un certificat do-
veditor că i s'a dat tatălui stu-
dentului crucea de război a lui
Carol al IV-lea.

Dovada despre ocupația și si-
tuația materială a părinților peti-
ționarului; de când îi locuiesc pă-
rinții în localitatea unde sunt as-
tăzi; unde au fost în trecut și cu
ce s'au ocupat.

**populația și dacă există ne-
cesara pregătire pentru în-
troducerea acestei limbi.**

În Voivodina bănățeană și în
Bacica — spune mai departe
ziarul unguresc — concordat-
ul n'aduce altă schimbare decât
aceasta, că se înființează
pe lângă episcopia de Șubot-
ția și o altă episcopie cu re-
ședința la Becicherecul-Mare.

**Episcopiiile își vor reprimi
o parte din moșiile expro-
prietate.**

Cărți • ziare • reviste

Din »Caietele lui Szabó Dezső«

La Budapesta apar de-un an de zile niște broșuri lunare deosebit de interesante: „Szabó Dezső füzetek”, „Caietele lui Szabó Dezső”. Sunt cea mai nouă etapă în cariera scriitoricească a acestui frate al nostru bătut de soarte, a acestui fiu de mamă româncă care e fără îndoială cel mai mare prozator ce l-a avut vreodată literatura maghiară.

Știe astăzi fiecare dintre români, în urma profesiei sale de credință românească ce-a făcut-o acum câțiva ani, cine este Szabó Dezső. Nu se știe însă pentru ce n'a mai venit între noi, după ce acum câțiva ani declarase sus și tare că se lăpădă de unguri, că-și ia numele Milea, după numele mamei sale române, și că vine în România. Și nu e cunoscută la noi nici Golgota ce-a avut s'o urce după ce-a rămas în urma lăpădării acesteia de unguri la Budapesta, și nici cea mai nouă a sa schimbare la la față, de altfel explicabilă după cele ce a pățit și după ce s'a hotărât să nu mai părăsească Ungaria: revenirea la accentele șoviniste ungurești din primele sale scrieri.

Rămas la Budapesta, Szabó Dezső a trebuit să rabde cel mai cumplit boicot ce-l putea organiza în contra unui „trădător” un neam furios ca ungurii. Aproape că n'a murit în timpul acesta de foame și de frig. Incet-incet apoi neînduplecarea sa a început să-i câștige prieteni. Se schimbaseră din nou la față, devenise șovinist ungur, se adresa tineretului, și tineretul a început să-l ia în brațe și să-i deschidă din nou drum în viața obștească maghiară. Szabó Dezső a apucat atunci să publice cu sprijinul unui editor de ocazie o bibliotecă lunară, amintite sale „caiete”, adresate ungurilor noi, tineretului.

În „caiete” acestea Szabó Dezső publică de-ăvalma literatură politică și literatură pură. Dintre cele politice îi vom remarcă azi ciclul „Spre o nouă cucerire de țară”, și ne vom ocupa aici de capitolul din ciclul acesta: „Locul Ungariei în Europa”, apărut în „caiete” de pe Mai.

Precum se va vedea, literatura aceasta politică a celui mai mare scriitor al ungurilor e deadreptul senzațională.

dreptul vecinii noștri mai sănătoși decât noi să ne arunce tot disprețul lor în față,” când văd că se predă necesitatea reimperechierii austro-ungare până și depe catedrele în aiei Universității ungurești?

Apoi se întreabă: Ce-a însemnat pentru unguri, pentru viitorul lor, monarhia austro-ungară, de o doresc așa de mult restaurată?

Și răspunde: Monarhia n'a fost o rezultată a voinței popoarelor ei. Ungurii, în loc să se fi întovărășit la 1867 cu Austria și cu Habsburgii, trebuiau să facă tovarășie cu popoarele asuprite (e vorba sa) ale monarhiei.

„Un monstru istoric care trebuia să dispară”

„Monarhia — își încheie Szabó Dezső răspunsurile la această întrebare — trebuia să dispară: pretindea pieirea acestui istoric monstru toată dreptatea omenească, toată igiena popoarelor, și toate condițiile unui viitor

mai cinstit și mai sănătos al omenirii. Și poate că aceasta ni-i în tragedia de astăzi și în cazna miilor noastre necazuri singura ușurare, nădejdea cea mai mare de viitor: că coșul acesta de călău în care se adunau capete de popoare, banca aceasta de zilnic supliciu a ungurimii, a dispărut fără onoare și pe veci depe fața Europei”.

Restaurarea Austro-Ungariei: tâmpenia tâmpeniilor

Autorul analizează în continuare motivele vânturate astăzi de tabăra legitimistă, habsburgistă, a revizionistilor, pentru cari ar trebui refăcută această „tâmpenie a tâmpeniilor”, această „blestemăție”, cum tot dânsul numește fosta monarhie și restaurarea ei.

Ne spune că concubinajul austro-ungar n'a fost făcut de unguri cu familia de Habsburg; cei cari au dat au fost în învoiala aceasta numai ungurii, fiindcă Habsburgii nu mai erau acum puternicii din trecut.

Popoarele desrobite nu vor nici s'audă de Ungaria-Mare

Legitimistii spun că restaurarea monarhiei austro-ungare înseamnă refăcerea Ungariei-Mari. „E un semn al gravei boli a vremii — răspunde la asta Szabó Dezső — că până și o poveste idioată ca aceasta poate trece din gură în gură și încă să-și găsească credincioși! Monarhia (austro-ungară, — n. tr.) n'a fost voința popoarelor sale, n'a fost un interes vital al popoarelor sale și **popoarele acestea nu mai doresc monarhia**. Acei pe cari îi duc pe căile greșite ale credinței acesteia frecăturile ce se ivesc între înruditele straturi populare vechi și alipite din Cehoslovacia, din Iugoslavia, din România, unii ca aceia să-și lege scutecele, să-și isprăvească funcțiunile de ploduri, și să nu-și bage nasul în soarta țării. Căci de unde porcede povestea aceasta grotescă de absurd (povestea că se poate reface Ungaria-Mare prin reimperechieră din nou cu Austria, și că frecăturile ce s'ar ivi între majoritarii din statele succesoare ar fi un indiciu că nemaghiarii fostei Ungarii ar vrea restaurarea Ungariei-Mari — n. tr.)? În fiecare dintre statele succesoare ale Monarhiei stau la pândă foști ofițeri fără rost ai armatei kesarocrăiești, aristocrați vândani fără curte, diplomați pleșuviți de propriile lor intrigi, aventurieri cari adulmecă a pradă, cu un cuvânt: mândrii dela oala habsburgică și excrocii plecați pe urmele unor mirosuri nouă. Aceștia-s cei ce vreau să amăgească din nou pe fraierii unguri cu cântecul băsmuțului acestuia idiot, căutând să-i facă panduri

ai dinastiei. Dar aceștia nu-s expresia voinței singuraticelor popoare. Ci dimpotrivă: tocmai dușmanii lor, trădătorii ai voinței de-a trăi a națiunilor, și nu urmăresc decât numai dorurile proprii lor hămeseli”. (Citatul acesta se referă — se înțelege — la teroriștii croați, la slovacii renegați ca alde Jehlicska, și la alți asemenea simbriași ai Ungariei hortiste, pe cari irendenta maghiară îi afișează străinătăți ca adevărați reprezentanți ai fostelor popoare nemaghiare ale Ungariei, nemulțumite ci-că de noua patrie la care s'au alipit, care i-a desrobit. O mai bună caracterizare într'adevăr nu se putea!)

Cea mai mare primejdie pentru unguri: pangermanismul

Sunt apoi alții, spune mai departe Szabó Dezső, cari propovăduiesc reimperechieră cu Austria, spunând că prin aceasta se împiedecă Anschlussul și se câștigă astfel pe seama revizionismului maghiar bunăvoința Franței și-a Italiei. Interesul vital al Ungariei nu e însă să se pună la remorca cuiva. Și apoi: Riscurile sunt mai mari decât ceea ce s'ar câștiga prin captarea bunevoințe a italienilor, a francezilor. Reimperechieră cu Austria, în împrejurările nemțești cu totul nouă de astăzi, înseamnă germanizarea Ungariei, înghițirea ei de către pangermani. Și doar Ungaria e și-azi germanizată până la falsificare, Ungaria-i astăzi independentă și-i mai „turanică” decât oricând, „și totuși cine-i sunt conducătorii, diriguitorii: în mi-

nistere, în amândouă corăriar legiuitoare, între ofițeri, în ce rică, la Universitate, în biroul, în diplomație ș. a. E un fapt ce nu se poate gădui că cei ce vrăjesc în Ungaria vremea reamea bună, soarta ungurească și fatalitatea ungurească, în disproporționată proporție miși ai sângelui nemțesc, deasemenea de netăgădui valul pangerman care s'apropie, cat peste toată Europa ce urmează în urma prăbușirii și în urma apariției hitlerismului, n'are neatinsă nemțimea din Ungaria. Ei bine! nu e oare firesc evitabil că într-o nouă ungaria influența aceasta mană atotcovârșitoare va fi și mai puternică? Oare și știința maghiară și instinctul unguresc de solidaritate, amândouă o mie de ani putea înfrânge puterea mântătoare a sângelui nemțesc și vor putea oare să anuleze grozava gravitare a nemțismului austriec spre Germania? Sau s'ar întâmpla tocmai contrariul? Sau dacă astăzi, când bine de rău suntem independenți, se poate sugera sistemul urechile tineretului, ale școlii, ale clasei mijlocii, că ungurii nu se va putea ferici decât gându-și soarta de Germania — oare atunci nu s'ar nua cu înaltă putere și mijloace de teroare să vrăjească că ungurimea nu te ajunge la o bucată de și la o zi de mâine decât parte din imperialismul nemțesc. Nu ni-a spus oare brutalitate germană la niște trative comerciale maghiare: mane: Ungurii trebuie să se pace cu faptul că nu vor câștiga o insulă lingvistică în canalul german! — Nu e oare încă depe-acuma în gramul neînfrânilui nemțism nemțesc — chiar de-ocamdată se păstrează privire la aceasta o oare tăcere de tactică — să mână pe Panonia maghiară străvechiul cuib al trecutului maghiar, al culturii maghiare întregii alcătuirii ungurești? e oare vr'un nebun care creadă că din aprinsă dragoste de unguri nemții Austriei Germaniei? Apoi am ajuns iarăși să ne întemeiem răzărarea dănuirii noastre pe surduri ale științelor naturale. Nu întreb dacă politica aceasta e morală! Ci întreb: N'are concepția aceasta toate stătele nebuniei și ale sinucidere. „Da: O nouă unire a noastră cu Austria ar duce în acest singur rezultat, Germania, delaolaltă cu jimeia austriacă ce dă naștere spre ea, ar înghiți și pe unguri și pe Ungaria la hop prielnic al istoriei”. Acesta-i rezultatul final foloasele de moment: Ungurimea ar ajunge tare sub jugul aristocrației

Locul Ungariei în Europa

Capitolul se începe cu o constatare:

Cei cari guvernează Ungaria de 16 ani încoace, de când nu mai este una cu Austria, au smuls din sufletele ungurești până și bielele instincte vitale ce le mai rămăseseră neextirpate de concubinajul cu Austria: teama de pangermanism, convingerea că unirea cu Austria e numai o etapă trecătoare (poate necesară) în istoria Ungariei, și convingerea că ungurii nu se pot desăvârși decât printr-o viață de stat independentă.

Ungaria, cu toate că instinctele acestea vitale îi dictau altceva, a ajuns în războiul mondial alături de nemți. După război instinctele acestea trebuiau să-i fie și mai poruncitoare, totuși:

„Conștiința nenorocitei, oarbei noastre clase de mijloc au schilodit-o printr-o bine diriguță și steapă hărmălaie iredentistă impunându-i credința că singura noastră scăpare este Germania, și că interesul nostru este să ne legăm soarta cu cât mai multe legături de carul apetitului nemțesc. În rândurile tineretului au transformat credința aceasta într-o fatală ocupație (în înțelesul ce-l are ocuparea unei țări de către o armată dușmană, — n. tr.) cu ajutorul burzenșafurilor camaraderesti ce li s'au impus ca niște cizme spaniole, și cu ajutorul profesorilor și-al conducătorilor de societăți tinerești, recrutați și

unii și alții în spăimântător de mare proporție dintre cei de sânge german”.

O legendă nouă: noua sfreanță austro-ungară

S'a început astfel în Ungaria trianonică „o nouă legendă”:

„Că Monarhia (austro-ungară, n. tr.) a fost pentru ungurime și pentru toată Europa un cadou de ziua onomastică gătit în speciala bucătărie de sărbătoare a lui Dumnezeu Tatăl. Că Monarhia aceasta cu stomac de struț a fost unicul talisman care a păstrat sănătoasa circulație a sângelui în viața economică, pacea Europei, propășirea ungurimii. Că „mica” Ungarie n'are în sine niciun sens și niciun viitor. Că singura misiune a politicii pacifice a Europei este: să lipească din nou la olaltă, cu clei desfăcutul conglomerat, apoi noua această sfreanță austro-ungară va face să curgă dela Urali până la Oceanul Atlantic scursoarea galbină a fericirii europene. Iar dacă minunata aceasta restaurație ar fi totuși imposibilă, pentru cazul acesta funest dumnealor pun noi idei în palma istoriei: să împreună într'un Ungaria concubinaj istoric cel puțin cu Iugoslavia, sau cu Cehoslovacia, sau cu România, sau mai ales cel puțin cu jigărita Austrie.”

Szabó Dezső se întreabă după cele de mai sus, dacă „n'au oare

aventurierilor de neam
s'ar începe noi dispute
instituționale, ca acelea ce
frământă istoria politică a
secolului decenii maghiare
trianonice; avantaje eco-
nomice zero (de altfel — spune
— toate statele fac

concesii de ordin economic
pentru vr'un folos național,
cultural, etc.)

Partea aceasta a tratatului
lui Szabó Dezső se încheie
cu constatarea, că oricât de
dureroasă e pentru unguri
tragedia trianonică, indepen-

dența (de Austria) îi compen-
sează de toate cele. În acești
17 ani ungurii au făcut pro-
grese însemnate pe calea de-
săvârșirii de sine, și privirile
străinătății s'au îndreptat spre
ei mai mult decât în toți cei
o mie de ani ai Ungariei-Mari.

Alta dela Urmánczy cefire

Faimosul canibal Urmánczy
Nándor, cel care dimpreună cu
frate-so Janos a ars de vii pe
Moșii din Belis, a publicat în nrul
dela 13 crt. al lui „Pesti Hirlap”
un apel la ungurii săi ca să meargă
din nou cu jalbe minoritare în
proșap la Liga Națiunilor. Ca și
cum Geneva n'ar fi îndejuns de
asaltată cu minciuni antivalahe de
partidul maghiar.

Desprindem din îndemnul aces-
ta al canibalului următorul pasaj:

„Să ducem în fața lumii mari
fiecare nouă blăstămăție săvâr-
șită în contra minorităților ma-
ghiare. Titulescu se mișcă mereu.
Intrighează, ațăță, ne acuză și ne
aliază împotriva noastră mereu și
fără odihnă. Se bagă și în ast-
fel de chestii împotriva noastră,
cu care n'are comun nimic. Acu-
zației că l'am omorât pe regele
sârbesc el i-a fost deasemenea

unul dintre autori și sprijinitori.”

Cu apărarea Miciei Înțelegeri în
contra atentatelor ce le pune la
cale contra ei ireidenta maghiară
d. Titulescu nu are nimic comun,
deși e ministrul de externe al
uneia dintre țările vizate'n exis-
tența sa de ireidenta ungurească,
și deși e președintele Miciei Înțe-
legeri. În schimb d. Urmánczy,
cel care în vechea Ungarie a ars
de vii pe românii depe moșia sa
și care în Ungaria trianonică ti-
ranizează minoritățile, are tot
dreptul să s'amestece în trata-
mentul minorităților din statele
succesore!

Nimic de mirare! Dacă Appo-
nyi, călăul minorităților din fosta
Ungarie, și-a putut permite să se
transforme în apostol al mino-
rităților, de ce ar rămâne mai pe
jos canibalul care a ars de
vii pe Moșii dela Belis?

O întovărire a Ungariei cu vecinii după chipul Miciei Înțelegeri

concluziile, — nu
interesante, ci, se poate
senzaționale — ale
lui acestuia al lui Szabó

urii, vreme de o mie de
au făcut alfa decât să
n contra expansiunii
ne. Și toți își leagă
de germani, cari dacă
ii înghit imediat, iar
nu înving, îi fărâșc și pe
în prăpăstie după dâ-
leagă soartea de Ger-
deși sunt din cale
de slabi pentru o rezis-
în contra germanilor,
toată viața maghiară

e întrepătrunsă și slăbită de
influența germană, și toate
posturile de comandă ungu-
rești sunt în mâni prin care
cîră sînge german.

Aceasta fiind realitatea, Un-
garia să nu mai umble după
„idioșenii”. Și să n'înțeleagă
odată cu cele de mai sus:
că n'are de ce umbla după
apuseni, fiindcă aceia se deo-
selesc în toate cele de unguri,
ci trebuie să-și dea mîna cu
popoarele vecine, asemănă-
toare ungurilor în multe privi-
vințe și sorfite să urmărească
același scop pe care ar trebui
să-l urmărească și maghiarii
dacă și-ar cunoaște interesele.

diferențiere pe unități istorice
cu psihic comun.”

Calea spre lucrul acesta e
lungă de tot. În ochii unguri-
lor — spune în încheiere Szabó
Dezső — o aține Trianonul
Dar ce e mai cuminte pentru
unguri: să meargă pe calea
asta, care le dă puțină să
producă tot ce pot ca să pro-
pășească, sau să meargă pe
calea cealaltă, a nemfiliilor
(adeică a revizionismului), care
duce la înghițirea ungurilor de
cîră nemți?

—o—

Pioasa pomenire a lui Horea din satul său de naștere Arada

nu se poate analiza
în amănunțime, e hotă-
spune Szabó Dezső —
pusenii au frăsături aparle
ale ale popoarelor Euro-
centrale.

schimb — dela olaltă cu
urii — popoarele Europei
ale sunt una prin faptul
au o aristocrație de baș-
și n'au decât de foarte
vreme o viață orășe-
burgheză, și fiindcă
popoare agricole și

Țări de țărani

militare, n'au știut când și-au
creat o viață comercială și
industrială să și-o naționalize-
zeze, așa că în vreme ce ora-
șele Apusului sunt naționalizate,
aici, în Europa centrală,
au încăput pe mîna unora
cari n'au cu țara nimica com-
mun. E astfel o frăsătură ge-
nerală a Europei centrale, in-
clusiv a ungurilor, că nu au
alt razim decât țărănimea, pe
care trebuie s'o ridice prin fi-
nerețel naționalist la rolul ce
trebuie să-l aibă.

O înțelegere central-europeană

urmăre:

De ce să mai fim și pe
departe figuri aruncate de
olo pe tabla de șah a pu-
or apusene? De ce să mai
m a ne slăbi unii pe al-
tînd marile puteri și mai
eamă Germania ne sunt
primejdie și onora și al-
? N'ar fi mai bine oare
noi, popoarele Europei
trale, ne-am uni ca să ne
m soartea noi în de noi,
ca puterea fiecăruia din-
noi să ne fie tuturor che-
le a propășirii indepen-
te, a liberei făpturi în is-
? N'ar fi oare mai bine
facem istorica colaborare
statelor Europei Centrale?”

De spune apoi Szabó De-
că ideea aceasta a mai
povăduit o și-acum 12 ani,
acum 4 ani, dar de geaba.
De urmă ne explică: ce n'î-
prin această colaborare
statelor Europei centrale.
De vorba de ceva la fel cu
mederația dunăreancă a lui
ssuth, care e o babilonie,
ovăreșie în sânul căreia se
lea la o înghițire reciprocă.
De ce-o propovăduiește
Szabó Dezső e o întovărire
într-unul căreia fiecare stat
păstrează ființa sa, grani-
sale, totala sa indepen-
mă, totala sa răvnire spre
desăvârșire națională. Sta-
le Europei centrale se înto-
văresc militarmente, ca să se
are, dar nu printr'o armată
comună ca cea austro-ungară;
se întovăresc diplomatic, dar
ca Austro-Ungaria, avân-
și peste ministerele de ex-
me proprii un organ de co-

laborare și de sfat (cum e
consiliul Miciei Înțelegeri, —
nota noastră); se întovăresc
economicește sub călăuzirea
unui organ comun (după chi-
pul consiliului economic al
Miciei Înțelegeri); și se înto-
văresc pentru reciproca cu-
noaștere culturală, înființând
la Universități catedre pentru
limba, istoria și etnografia fie-
cărui stat aliat, și deasemenea
secții pentru reciprocă cunoa-
ștere la societățile studențești.

Precum se vede: Szabó De-
zső nu vrea altceva decât lăr-
girea Miciei Înțelegeri prin în-
trarea în ea a tuturor popoa-
relor Europei centrale, și tot-
odată o perfecționare a acestui
organism.

Hotarele

Merge pe urmele d lui Titu-
lescu și în ceea ce spune des-
pre hotare.

— „Iar hotarele? — se n-
treabă Szabó Dezső. Nu cute-
zăm a fugi cu profeții ușori
de cap așa de departe în ne-
mărginirea timpului, ca să udăm
deja buretele cu care să șter-
gem hotarele. Și se prea poate
ca asta să nici nu fie interes-
sul propășirii națiunilor, iar
dacă vr'odată toți s'ar face,
se poate că s'ar face așa că
ar duce la uniformizarea, la
schilodirea sau mecanizarea
omului integral, la sălbăticierea
omenirii. Dar sigur este că
încetul cu încetul hotarele vor
avea altă semnificație. Semni-
ficația lor politică și econo-
mică de astăzi, ducătoare așa
de mult astăzi la împotriviri,
va înceta treptat, și se va
înobilă așa-zicând până la o

Sămbăta trecută și azi săptă-
măna, la 13 și 14 Iulie, a fost
în Munții Apuseni o mare și im-
presionantă pomenire a împlinirii
unui veac și jumătate dela mar-
tirizarea lui Horea, capul revolu-
ției moștești dela 1784—85.

S'au sfințit în aceste două zile
două monumente n' amintirea
martirului: unul în satul său de
naștere Arada, în curtea bisericii
și n' dreptul locului de dealul
Fericetului unde stătuse casa n'
care a văzut Horea lumina zilei,
iar celalalt pe muntele Drăgoiasa,
pe locul unde stătuse până acum
câțiva ani stejarul sub care au
fost prinși de ostașii aduși de
niște trădători eroii revoluției:
Horea și Cloșca.

Mărețele monumente au fost
ridicate prin contribuția obșteas-
că a Moșilor de secția locală a
Ligii Antirevizioniste, care a or-
ganizat cu prilejul sfințirii lor
comemorări cum rar se pome-
nesc.

La 13 Iulie s'a sfințit monu-
mentul din fața bisericii din
Arada, vorbind în prezența unei
multimi uriașe de prin toate sa-
tele din ținut d-nii: protopop
Sorin Furdul, președintele Ligii
Antirevizioniste din Câmpeni, pâr.
Mircea Nicola, descendent din
neamul lui Horea, paroh în Arada,
prof. Ioan Micu, directorul gim-
naziului din Abrud, G. Lungu-
lescu, secretarul general al Ligii
Antirevizioniste, dr. Vincențiu Mo-
tora, primpretorul plășii Câmpeni,
și maior Iurakovski, în numele
militarilor cari și-au dat concu-
sul la ridicarea monumentelor.

Azi săptămăna, a doua zi după
pomenirea dela Arada, a fost o
mare procesiune la monumentul
depe locul unde au fost prinși
pe muntele Drăgoiasa Horea și
Cloșca, participând la pelerinaj
în frunte cu preoții mii și mii de
Moși din toate satele ținutului.

După sfințirea monumentului,
oficiată de toată preoțimea celor
câteva zeci de sate ce-au parti-
cipat la pelerinaj, au ținut cu-
vântări însuflețite pâr. protopop

Aurel Munteanu din Huedin, pre-
ședintele comitetului care a or-
ganizat comemorarea, pâr. proto-
pop Sorin Furdul, dr. Vasile
Pașca, căpitanul invalid Șiancu,
doctorandul Tiberiu Cipău în nu-
mele studenției clujene, învăță-
torul Arsenie Dalex și țăranul
Dumitru Furcovici.

Cuvântarea d-lui G. Lungulescu

Din partea centrului Ligii Anti-
revizioniste și a d-lui Stelian Po-
pescu, directorul ziarului „Uni-
versul”, a luat cuvântul secreta-
rul general al Ligii, d. **Gh. Lun-
gulescu**, arătând cum ungurii
au făcut din Horia un fel de
Hristos al neamului său, deși nu
era decât un iobag luminat la
mintea. Ca și pe Hristos l-au pur-
tat prin satele de pe valea Mu-
rășului, batjocorindu-l și punân-
du-i pe frunte o placă cu in-
scripția „**Rex Daciae**”. Ca și
pe Hristos l-au crucificat, pentru
că roata pe care l-au sfărâmat
era de fapt o cruce, încercuită,
ca să-l poată întinde cât mai
bine, spre a-i sfărâma oasele și
trupul Din jertfa lui Horia a eșit în-
vierea Daciei — căci pe locul
udat cu sângele lui a fost încor-
onat primul rege al tuturor ro-
mânilor în celatea simbolică a
românismului, în vechiul Apulum
— Alba Iulia, în care Mihai Vi-
teazul pregătise prin biruința ar-
melor, calea de glorie a lui Ferdi-
nand I. Moștenirea lui Horia trebuie
păstrată cu sfințenie, și „Liga An-
tirevizionistă Română” condusă
de sufletul și patriotismul mare-
lui român și creștin, al d-lui Ste-
lian Popescu, cheamă toată su-
flarea românească la apărarea
granițelor și a pământului străbun
pe care din nou încearcă să ni le
smulgă Ungurii.

Din cuvântarea căpitanului Șiancu

Reținem următoarele cuvinte
memorabile din cuvântarea că-
pitanului invalid **Șiancu**, dărzul

apărător al Moșilor nedreptățiți:

„Aici la Belis, în 1918, a spus
d-sa, patruzeci și patru de țărani
români au fost arși pe rug de
batalionul ofițerilor unguri aduși
în acest scop dela Budapesta de
magnatul ungur Urmanczy, stă-
pânitorul codrilor noștri de Brad.
În loc să-i confişte averea pentru
această crimă, politicienii români
l-au despăgubit cu zeci de mili-
oane, cu care familia lui duce cea
mai necruțătoare propagandă re-
vizionistă împotriva noastră, și i-au
lăsat 7000 de iugăre de pădure
din care oamenii lui au dus la
Budapesta peste 700 de milioane,
care s'au prefăcut în arme împo-
triva noastră.

Iată pentru ce trebuie să jurăm
aici la mormântul lui Horia, că
vom fi demni de jertfa lui și vom
ști să ne apărăm neamul și țara”.

Intrunirile antirevizioniste din jud. Constanta

P. S. S. Episcopul Gherontie,
președintele Ligii antirevizio-
niste din orașul și Jud. Con-
stanța, a hotărât convocarea
comitetului ligii, în vederea ma-
nifestațiilor cu caracter antire-
vizionist, ce se vor face în oraș
și județ.

În vederea acestor intruniri,
care au fost proiectate de P. S.
Sa mai demult, s'a lansat un
apel către preoții și fratașii
vieții culturale din eparhie, ce-
rându-le să înteească propa-
ganda antirevizionistă, trimițând
centrului Constanța dări de
seamă asupra activității de
până acum.

Intrunirile se vor ține la Me-
dgidia, Hârșova, Cernavoda și
Mangalia.

Rugăm pe onorații
restanțieri să nu uite
a-și face datoria față
de „Gazeta Antirevi-
zionistă”, achi-
tându-și modestul
abonament.

Săptămâna internațională

— Noua fază a conflictului italo-abisinian: e vorba să se dea Italiei protectoratul Abisiniei, dar nu-l va avea decât prin război —

Se pare, după toate știrile din săptămâna aceasta, că conflictul italo-abisinian se localizează. Adecă n'ar mai fi vorba să se amestece și alții de cumva se declară războiul.

Se pare numai, fiindcă nu s'a născut încă profetul care ar putea să prevadă ce schimbări, ce încurcături aduce ziua de mâine.

În momentul de față — cel puțin după cum arată știrile de peste săptămână — e vorba că puterile apusene, adecă Anglia și Franța, au căzut la învoială să se pună Abisinia sub protectoratul Ligii Națiunilor, care să-l dea apoi Italiei. Formula ce e vorba că s'a primit e aceasta: Italia să se plângă 'n contra Abisiniei la Liga Națiunilor; Liga Națiunilor va constata că Abisinia nu și-a ținut cuvântul ce și l-a dat când a fost primită în Ligă: că va desființa robia, deci va pune-o sub protectoratul Italiei.

Odată cu știrile acestea și cu știrea că Japonia a făcut cunoscut Italiei că nu se amesteacă în conflictul italo-abisinian, agențiile telegrafice au comunicat ceea ce era de așteptat: că Negusul Abisiniei a adus la obștească cunoștință printr-o telegramă trimisă unui ziar american, că va vărsa sânge pentru fiecare petec de pământ abisinian ce s'ar pune sub protectoratul Italiei. Italia știe bine că o eventuală sentință a Genevei

prin care i s'ar da protectoratul, nu se va putea aplica decât cu arma. Deci își continuă mai cu zor decât oricând până acuma pregătirile de război.

Războiul — s'a spus mereu și răspicat dela Roma săptămâna aceasta — este inevitabil. Atâta numai (așa s'ar deduce din cele de mai sus) că se va purta în doi, fără amestec străin.

Vin însă totodată alte știri, asupra cărora în presa noastră nu s'a prea stăruit. America, de unde acum două-trei săptămâni spunea oficial că nu s'amestecă și pune a'n vedere supușilor săi să plece imediat din Abisinia, a prins acum gust să facă negoț de arme, de ofițeri și de trupe cu abisinienii. În Statele-Unite s'a format un comitet pentru ajutorarea Abisiniei, și adună iscălituri de protestare în contra Italiei. Niște firme americane au oferit Abisiniei 50 de aviatori, tehnicieni, soldați, arme, — firește pe plată. Negrii din orașele Statelor Unite, în număr de vreo 20 de mii, și-au oferit serviciile armatei abisiniene. Și tot atunci se vestește că negrii din Africa și ceilalți colorați din Arabia, din Persia, din Irak, s'au dat cu abisinienii, și că Anglia n'ar fi străină de mișcarea aceasta a lor.

E deci un ajun de război cu mari încurcături.

Pregătirile Italiei

Italia are pân' acuma la granițele Abisiniei, în Somalia italiană și mai cu seamă în Eritreea, 10 corpuri de armată cu 140 de mii de oșteni, și în plus 40 de mii de lucrători la drumuri și fântâni, gata deasemenea să fie încadrați în rândurile luptătorilor.

Dela sfârșitul lui Martie până acuma s'au trecut prin canalul Suez 95 de transporturi italiene de oșteni, iar luna aceasta se mai trimit 37 de transporturi.

Marși au plecat din Italia două escadrile de avioane de bombardament, și mai pleacă în curând alte 300 de avioane.

Dintre cei 50 de mii de supuși italieni din Egipt, o însemnată parte s'au înrolat în armata italiană din Eritreea.

Guvernul italian a pus acum în lucru 10 submarine noi Italia are până astăzi 20 de submarine mai vechi de 12 ani, și alte 56 moderne.

Ducele Mussolini a anunțat că va merge zilele acestea cu avionul la soldații din Africa, și le va ține un discurs. Doi ficiori ai săi, precum se știe, sunt în armata din Africa.

Alte știri externe

În Franța s'au luat măsuri economice excepționale pentru întărirea francului și pentru ieftinirea vieții. Consiliul de miniștri a hotărât să facă economii în valoare de 12 miliarde de lei,

reducând cu 3 la sută lefurile care merg până la 8000 de franci, cu 5 la sută pe cele între 8 și 10 mii de franci, cu 20 la sută pe cele peste 10 mii de franci, și punând următoarele impozite noi: un impozit suplimentar de 50 la sută pe veniturile mai mari de 80 de mii de franci, și un impozit special de 25 la sută pe câștigurile din război. S'a redus în schimb cu 6 la sută prețul curentului electric și-al cafelei, și de asemenea prețul pâinii.

Măsurile acestea excepționale au pricinuit mare agitație în cercurile interesate, dar guvernul e hotărât să le aplice cu toată strășnicia.

În Germania au fost mari desordini antisemite. S'au luat o seamă de măsuri noi în contra evreilor.

Austria a avut iarăși un doliu mare: A murit într'un accident de automobil nevasta primului ministru Schuschnigg, iar primul-ministru și băiatul său au scăpat numai prin întâmplare, răniți amândoi foarte grav. Au fost în legătură cu acestea temeri că eventuala retragere a lui Schuschnigg dela cârma țării va aduce în Austria schimbări hitleriste. Căncelarul s'a însănătoșit însă în deajuns, ca să poată să reia conducerea guvernului. Germania stătuse la pândă zădarnic.

Dealtfel chestiunea austriacă se menține pe primul plan al interesului european din pricina legii prin care s'a permis Habsburgilor revenirea în Austria. Vicecăncelarul Stahrenberg a dat o declarație că legea aceasta nu înseamnă o restaurație. De altă parte un ziar tirolez a făcut un plebiscit, și 80 la sută dintre cetătorii săi s'au pronunțat că nu voiesc restaurarea Habsburgilor. Totuși chestiunea habsburgică se menține la suprafață în chip alarmant. Ziarul iugoslav „Politika” a publicat după constătuirea dela Sinaia un articol mult comentat, în care se atrage atenția marilor puteri apusene (a Franței, Italiei, Angliei) că dacă vor tolera revenirea pe tron a Habsburgilor, se va întâmpla în Europa centrală, oricât n'ar fi de dorit, o nouă orientare.

Grecia își continuă pregătirile pentru restaurarea monarhiei. Ministrul de război generalul Condylis a avut în legătură cu aceasta tratative la Roma și la Belgrad. S'ar fi părut că totu-i pus bine de roate, dar vin acum vești că plebiscitul ce urma să se facă în Noemvrie va fi amânat, și că unele cercuri fac o mare opoziție fostului rege Gheorghe, vrând s'aducă pe tron pe un fiu al regelui Angliei. Se pară că și-au scos iarăși capul venizeliștii. Venizelos, care stătea refugiat la Paris, a plecat în taină la Londra.

Dela ortodocșii din raiul horti

(Continuare din pagina I-a)

„maghiară” biserica ortodoxă a fostului comisar de poliție — a fost ales *dr. Iuan Șerban de Voila*, președintele Oficiului de comerț extern al ministerului maghiar al comerțului. (Cf. „Magyarság”, 16 VII.)

Jubileul bisericii „maghiare” ortodoxe din Mișcolț

Alt jubileu, acesta de 150 de ani dela edificarea bisericii, se va serba în Septemvrie:

al bisericii ortodoxe din Mișcolț, care este o biserică românească al Mișcolțului Șaguna (Cf. „Magyarság”). Biserica aceasta este română, de 11 ani încoace limbă liturgică maghiară și ea parte dintre bisericile „maghiare-ortodoxe”, guvernul unguresc se sește ca de un pretext înființează o ierarhie ortodoxă maghiară și să pună sub dicția aceleia toate bisericile ortodoxe neungurizate din raiul horti.

ȘTIRI POLITICE

În politica noastră internă sunt pe cale unele schimbări mari, și anume în bine. Partidul național-agrar al d-lui Octavian Goga și Liga Apărării Naționale Creștine a d-lui Cuza au fuzionat, formând împreună un partid naționalist sub președinția activă a d-lui

Goga și sub președinția de onoare a d-lui Cuza. La rândul său, partidul „Totul pentru țară” al generalului Cantacuzino își tot mai mult legăturile cu România. În partidul liberal e vorba de clarificare: se desființează faimoasa gruparea a hașidului

BĂILE BAZNA

Tekirghiolul ardelen

Sunt cele mai ieftine și mai căutate astăzi dintre băile din Ardeal fiind cele mai eficace în contra unui mare număr de boli: reumatisme, gută, ischias, lumbago, paralizii, tabes, lupus, urticarie, de femei, boli uterine, sterilitate, turburări, menstruale, etc., copii în contra exemelor cronice, reumatismelor, anemiei, suferințelor ereditare, paraliziei infantile. Au cinci renumite izvoare conțin în mare cantitate iod, brom și chiar radium. Nămolul este asemănător cu cel dela Tekirghiol.

Publicațiune

Se aduce la cunoștința celor interesați, că Primăria Municipiului Arad

în ziua de 21 August 1935, ora 11 a. m.

va ține în biroul Serviciului economic, camera Nr. 59, a doua licitațiune publică cu oferte închise și sigilate, pentru întreprinderea lucrărilor de terasamente, zidărit și curățit ce se vor executa la edificiile publice ale municipiului în decursul anului bugetar 1935/1936.

Licitațiunea se va ține în conformitate cu Art. 88-110 din legea contabilității și potrivit normelor de licitații în vigoare.

Toate persoanele cari vor lua parte la licitațiune vor depune odată cu oferta (care se va înainta în dublu exemplar) în plic separat și garanția prevăzută de catetul de sarcini, în numerar ori efecte garantate de Stat, iar oferta se va face numai în conformitate cu catetul de sarcini și pe blancheta de ofertă întocmită de serviciul tehnic al municipiului, cari pot fi văzute în fiecare zi de lucru în camera Nr. 59 a primăriei.

Arad, la 19 Iulie 1935.
Primăria Municipiului Arad

Nr. 17.417/1935.

Publicațiune

Se aduce la cunoștința celor interesați că Primăria Municipiului Arad

în ziua de 16 August 1935, ora 11 a. m.

va ține în biroul Serviciului economic, camera Nr. 59, a doua licitațiune publică cu oferte închise și sigilate pentru provizionarea Uzinelor Municipiului cu cca 30.000 (trei vagoane) tuburi esă din fontă precum și 15 tone tuburi de argon. Licitațiunea se va ține în conformitate cu Art. 88-110 din legea contabilității publice și potrivit normelor de licitație în vigoare.

Ofertanții cari vor lua parte la licitațiune vor depune odată cu oferta în mână Comisiunii de licitații garanție provizorie de Stat, iar oferta se va face numai în baza caetelului de sarcini și a condițiilor ciale, cari pot fi văzute în fiecare zi de lucru în camera Nr. 59 a primăriei la Uzinele municipiului.

Arad, la 19 Iulie 1935.
Primăria Municipiului Arad

Nr. 18.438/1935.